

Datum 2024-09-13
Diarienummer 2024/0267
Ert diarienummer Ku2024/00602
Handläggare Emmy Bornemark

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Ansvar och oberoende - public service i oroliga tider (SOU 2024:34)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet tillstyrker delar av betänkandets förslag och anser att de kan leda till förbättrade förutsättningar för personer med funktionsnedsättning. Det gäller särskilt förslaget om att göra tillgänglighetskraven teknikneutrala och att SR:s digitala verksamhet ska omfattas av krav på tillgängliggörande vid sändning av VMA.

MFD har dock synpunkter på flera av betänkandets förslag som kan förbättras utifrån ett funktionshindersperspektiv. Det rör bland annat formuleringen av tillgänglighetskravet i den nya lag som föreslås. MFD har också synpunkter på ambitionsnivån för utbudet av program på nationella minoritetsspråk och teckenspråk. Därutöver anser MFD att det är problematiskt med redovisningskrav som syftar till minskad textanvändning i SVT:s nyhetsverksamhet. En begränsning av text och kompletterande verksamhet leder till att begripligheten i nyhetsflödet försämras och att personer med funktionsnedsättning får sämre förutsättningar att tillägna sig samhällsinformation.

Myndighetens synpunkter

5.3.1 En ny lag som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av uppdraget

MFD välkomnar att bestämmelser om olika lagar som rör public service samlas i en ny lag.

5.3.9 Villkor om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

MFD anser att det är bra att den nya public servicelagen reglerar tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Den föreslagna formuleringen av lagtexten kan dock tolkas som att det är valbart att ställa krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. MFD anser att det är centralt med en tvingande skrivning om krav på tillgänglighet. Då Sverige har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har staten förbundit sig att vidta åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan ta del av information som är avsedd för allmänheten. Det innebär bland annat att förmedla nyheter i tillgängligt format och att tillhandahålla tekniska lösningar som kan användas av olika målgrupper, däribland personer med funktionsnedsättning.

MFD föreslår därmed att formuleringen i det nuvarande förslaget till 14§ ändras så att det blir tvingande att ställa villkor om krav på tillgänglighet. Formuleringen bör vara att: Villkor ska ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

8.4.7 Speglingsuppdraget

MFD anser att uppdraget som public service har om att spegla hela variationen i befolkningen är viktigt. Genom att aktivt synliggöra personer med funktionsnedsättning i olika produktioner bidrar bolagen till att normalisera bilden av vilka som ingår i samhället. I förlängningen bidrar det både till att främja social sammanhållning och att stärka förtroendet för bolagens verksamhet. Då det finns en stor mångfald inom befolkningen är detta uppdrag särskilt angeläget för att tilliten till public service ska upprätthållas. MFD konstaterar att dagens programutbud inte fullt ut speglar befolkningens mångfald utifrån bland annat demografi och variation i funktionsförmåga. Detta leder till att flera grupper endast återspeglas i låg grad i programutbudet, däribland personer med funktionsnedsättning och äldre personer.

MFD menar att den nuvarande regleringen inte får den effekt som är önskvärd. Speglingsuppdraget bör därför snarare utvecklas och förtydligas för att få en större genomslagskraft. MFD anser därmed att det behövs en reglering som i högre grad leder till att public servicebolagen omsätter speglingsuppdraget i praktik. Att som kommittén föreslår ta bort kravet på mångfald och att ändra formuleringen om att spegla variationen i befolkningen kommer inte att leda till en förbättring av ovanstående problematik.

8.4.8 Stärkt kvalitet i utbudet på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk

MFD anser att det är viktigt att utbudet av program på teckenspråk och nationella minoritetsspråk ökar. Det behöver finnas tillräckliga resurser för att både upprätthålla en god kvalitet och för att kunna öka programutbudet på varje enskilt språk.

Det är svårt att förutse vilka konsekvenser som kommitténs förslag kan leda till och utifrån den föreslagna målsättningen finns inga garantier för att programutbudet på ett eller flera språk till och med minskar. MFD menar att en sådan utveckling vore olycklig, inte minst i relation till teckenspråket och de teckenspråksanvändare som helt saknar förutsättningar att kommunicera på andra språk.

MFD anser att det, utöver målet om att utbudet på minoritetsspråk och teckenspråk ska öka jämfört med 2025 års nivå, bör finnas mål för hur stor höjningen av utbudet ska vara för varje enskilt språk. Utöver detta bör det även finnas lägstanivåer för att säkra att varje språkgrupp får tillgång till förstapubliceringar.

9.3.7 Överväganden och förslag

Kommittén har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur nyhetsuppdraget ska förtydligas i relation till att tillhandahålla text som ett komplement till ljud och bild. Kommittén har övervägt om det bör införas en reglering av när text får användas i digitala tjänster. I bedömningen skriver kommittén att användningen av text i SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet bör ske med en hög medvetenhet om och med hänsynstagande till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar.

MFD anser att public serviceföretagen måste spegla samhällets sätt att använda media. Samtliga medieföretag som verkar på en modern mediemarknad behöver kunna använda alla de möjligheter som finns för att fortsätta vara relevanta i sin nyhetsförmedling.

MFD menar att riktningen mot att minska textanvändning och kompletterande verksamhet försämrar begripligheten och det riskerar att drabba personer med funktionsnedsättning i särskilt hög grad. Det är en demokratifråga där personer med funktionsnedsättning, till exempel personer med hörselnedsättning och personer med nedsatt kognitiv förmåga får sämre förutsättningar att tillgodogöra sig nyheter än andra medborgare.

MFD betonar vikten av att personer med funktionsnedsättning kan ta del av public service hela utbud och särskilt nyhetsbevakning och varningsmeddelanden. Kraven på tillgänglighet hos andra mediaaktörer är låga och ingen privat aktör har

utvecklat nya lösningar på egen hand. Det krävs därför att staten tillhandahåller plattformar med tillgängliga nyheter och är med och driver utvecklingen framåt.

Kommittén beskriver att det finns stora vinster att göra med hjälp av AI-lösningar som utvecklas och som i viss mån kan ersätta behov av text. Det är positivt men bygger på att det finns tillräckligt med medel för att göra de investeringar som krävs och kunna följa med i den snabba utveckling som sker.

MFD anser att det fortfarande är långt kvar innan flera av de potentiella användningsområdena för AI är tillräckligt välutvecklade för att kunna användas i stor skala, till exempel AI-lösningar för teckenspråk. Så länge de AI-verktyg som beskrivs i utredningen inte finns på plats och är kvalitetssäkrade kvarstår behovet av text för ett flertal grupper av personer som har funktionsnedsättning. Kommitténs förslag om att ställa krav på SVT och SR om att årligen redovisa hur de använder text måste därför förenas med ett funktionshindersperspektiv. Formuleringen av redovisningskraven kan med fördel stämmas av med funktionshindersorganisationer för att undvika att de resulterar i oförutsedda hinder för personer med funktionsnedsättning.

11.4.3 Överväganden och förslag

MFD välkomnar förslaget om att göra tillgänglighetskraven teknikneutrala. MFD anser att det är viktigt att även SR:s digitala verksamhet omfattas av villkor om tillgänglighet.

Vad gäller bedömningen om varaktigheten för de tillgänglighetsbeslut som regeringen fattar och den form som reglerar villkor för tillgänglighet så anser MFD att frågan bör utredas i särskild ordning.

18.4.6 Överväganden och förslag

MFD välkomnar att även SR:s digitala verksamhet ska omfattas av krav på tillgängliggörande vid sändning av VMA. MFD påminner samtidigt om att det är angeläget att se över frågan om hur samtliga VMA kan sändas till teckenspråkiga.

19.6 Överväganden och förslag

MFD anser att det är av vikt att public service tillförs tillräcklig finansiering för att klara sina demokratifrämjande uppdrag. Det behöver finnas tillräckliga resurser för att komma närmare det långsiktiga målet om att allt innehåll ska vara tillgängligt för alla medborgare och för att öka utbudet av första publiceringar på nationella minoritetsspråk och teckenspråk. Det behövs också medel för att säkra fortsatt utvecklingsarbete för AI-baserade tillgänglighetslösningar. Det är nödvändigt för att säkerställa att alla, även personer med funktionsnedsättning, kan tillgodogöra sig viktig samhällsinformation.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Emmy Bornemark (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2024-09-13 09:40:16 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	90bebf68b5cb4ff880f8b34f323fc214

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-09-13 09:40:21 +02:00
Ref: 153693SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)